

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“
Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 7828/1903.

Ioan,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al bisericeii gr.-or. române în părțile Aradului, Orăzii-Mari, Ienopolei și a Hălmagiului precum și în cele adnexate din Banatul-Timșan.

Iubiului cler și tuturor credincioșilor din eparchia Aradului; dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Cristos, împreună cu salutarea Noastră arhierescă!

»Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru răsăritul răsăriturilor și cei din întunec și din umbră au aflat adevărul, că din fecioară s'a născut Domnul“.

(Sfetiina Praznicului).

Iubiților mei fii sufletești!

Invrednicindu-ne Dumnezeu să ajungem cu pace și cu bine această zi mare și însemnată a Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Cristos, aceasta zi de mângăere pentru întreaga lume creștină și astfel și pentru biserica noastră, nu numai după chemarea și datorința mea ca Arhieru, dar' și de după iubirea mea părintească îndemnat mă aflu să-mi cercetez astăzi pe toți credincioșii din eparchie și astfel și pe voi iubiților mei fii sufletești, precum cercetează părinții pe fii lor la anumite ocațiuni, în anumite zile și timpuri ale anului. Și fiind-că îmi este peste puțină, ca să fiu cu persoana și ființa mea în tot locul — trebuie să urmez și eu praceii apostolești, să urmez praceii introduse și de preadennii mei antecesori în scaunul arhieresc și astfel, prin aceasta Pastorală, trimisă la toate bisericile din eparchia concrezută arhipăstorirei Noastre, vin și în mijlocul vostru cu duchul meu. Și o fac aceasta nu numai pentru a sêrb-

ătorî împreună cu voi aceasta sêrbătoare a **venirii darului**; nu numai pentru a prăznuî împreună cu voi acest praznic mare al **împăcării omului cu Dumnezeu** creatorul sêu, dar' vin la voi cu scopul și cu dorința: să vă îndemn, ca lăpădând grijile și necazurile vieții, să ne înalțăm și noi ochii minții și a inimii la Dumnezeu părintele nostru, și adânciți în cugete evlavioase să ne întreținem și noi pe câteva minute asupra însemnătății acestei sêrbători.

Sêrbătoarea de astăzi, *iubiților mei fii sufletești!* este sêrbătoarea **bucuriei și a veseliei creștine**, care prin însemnătatea ei întrece toate sêrbătorile, precum întrece toate minunile și toate întâmplările de mai înainte. Și le întrece nu numai prin aceea, pentru-că acest eveniment este fără păreche în întreaga istorie a lumii cunoscute; le întrece nu numai prin aceea, că acest eveniment este mai mare și mai minunat decât toate câte s'au petrecut mai înainte și de câte pomenește istoria neamului omenesc, dar' le întrece cu desêvirșire prin aceea, că prin nici o minune din câte s'au arêtat mai înainte pe pământ nu se exprimă în mod atât de vedit atotputernicia lui Dumnezeu și prin nici un lucru sêvirșit mai înainte nu s'a arêtat în mod mai lămurit dragostea și îndurarea lui Dumnezeu față cu neamul omenesc, cum s'a arêtat și dovedit prin trimiterea pe pământ a unuia născut Fiului Sêu a Domnului nostru Iisus Cristos.

Pentru-ca să înțelegeți și să apreciați cât mai bine mărimea dragostei și îndurării lui Dumnezeu față cu neamul omenesc, trebuie să cunoașteți starea religioasă-morală a omenimei în timpul de înainte de nașterea lui Cristos. Să știți adecă, că omul, făptura cea mai aleasă, creat după chipul și asemnarea lui Dumnezeu și numai cu puțin mai micșorat decât îngerii, vèzându-se stăpân făpturei și-a uitat de stăpânul și creatorul sêu; omul încântat de bogăția lumii, de frumșeța

pământului și prea încrezut în puterile sale nu mai asculta de sfaturile minții sănătoase, ci pornea numai după îmboldirile inimei; el nu mai cugeta la sufletul său, care este schintee din dumnezeire, ci se dăduse vieții animalice; el nu se mai închina nici se ruga lui D-zeu părintele său, nici cerea ori aștepta dela El dar și binecuvântare, ci se închina idolilor, se închina corpurilor cerești: soarelui, lunii și stelelor, cu un cuvânt: omul părăsind calea luminei și a adevărului orbeca în întunecul neștiinței, se tăvălea în noroiul păcatelor, trecea dintr'un rău în și mai rău, era ca și drumarul, care ajungând în locuri desfătate, părăsește călăuzul, se îndepărtează și dela drumul cel adevărat și astfel în întunecul neștiinței sale, dă pe cărări necunoscute și atrăgătoare, dar lunecoase, pe cari cu cât înaintează mai tare, cu atât se află mai aproape de prăpastie și perire.

Că omul a fost nemulțămător și neascultător, că omul s'a lăpădat de Dumnezeu creatorul său, nici nu trebuie să vă spun eu dela mine, despre aceasta mărturisește sfânta Scriptură prin rostul prorocului Isaia, la care așa cetim în cap 1, v. 2: »*Auzi ceriule și ascultă pământule, că Domnul a grăit: fii am născut și am înălțat, ear aceia s'au lăpădat de mine.*«

Deci, dacă socotim starea decăzută și nefericită, în care se afla omenimea pe atunci, vom înțelege cu toții motivul bucuriei și veseliei de astăzi a lumii creștine, pentru-că de i-s'ar fi dat omenimei încă odată atâtea bunătăți trecătoare câte vede ochiul pe rotogolul nemărginit al pământului; de i-s'ar fi dat în mână toate bogățiile din fundul mărilor și al apelor, de i-s'ar fi deschis toate vistieriile ascunse în tainele pământului, mai mare dar spre mângâiere și întărire nu i-se putea da, și nici mai bună speranță de mântuire nu i-se putea tinde decât cum i-a dat Dumnezeu părintele nostru cel ceresc prin faptul îndurării sale nemărginite, arătat prin trimiterea pe pământ a unuia născut Fiului său a Domnului și Mântuitorului Iisus Cristos; pentru-că din amorțea ce cuprinsese neamul omenesc sub greumântul păcatului în care se tăvălea, nimica nu-l putea încălzi, nu-l putea deștepta și trezi la viață și nimica nu-i putea produce mai mare bucurie și mângâiere, decât aceea, ce și omenimea aștepta cu atâta dor și sete, adică: împlinirea prorociilor de demult despre Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Cristos, prin care eveniment robilor s'a dat iertare, orbilor vedere, pe pământ s'a readus pacea și bunăvoirea între oameni!

Eată dară motivul pentru care tot creștinul temător de Dumnezeu se bucură și se veselește astăzi; eată motivul, care v'a îndemnat pe voi să vă adunați astăzi în număr mai însemnat aici în casa lui Dumnezeu; eată motivul, care m'a

îndemnat și pe mine ca astăzi, în ziua eliberării neamului omenesc din robia păcatului să vin și la voi și să prăznuesc împreună cu voi acest mare praznic al *darului*, al *păcii* și al *îndurării* lui Dumnezeu față cu noi și neamul omenesc. Deci în semnul mulțumitei noastre către Dumnezeu părintele nostru cel ceresc, să ne închinăm și noi cu păstorii, să aducem daruri cu magii-filozofii dela răsărit, și cu îngerii veselindu-ne duhovnicește, să cântăm și noi în inimile noastre, cu evlavia creștinului adevărat, cântarea de bucurie și mângâiere: »*Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, răsăritul răsăriturilor și cei din întunec și din umbră au aflat adevărul, că din fecioară s'a născut Domnul.*«

Dar' eu am venit la voi nu numai ca să vă cercetez și să prăznuesc împreună cu voi acest praznic mare al mântuirii neamului omenesc, ci am venit și pentru aceea, ca arătându-vă însemnătatea acestei mari sărbători, pe lângă lumina și învățătura, care ca dintr'un izvor de lumină și învățatură o puteți lua fie-care din cântările evlavioase ce răsună și din celirile, ce se fac în sfânta noastră biserică în auzul și la priceperea tuturor, să vă mai dau și eu arhierul și părintele vostru, sfaturi și povețe, cari ascultându-le cu credință și împlinindu-le cu dragoste, să puteți avea nădejdea bună, că bucuria sărbătorii de astăzi nu va înceta cu apusul soarelui zilei, ci va rămânea precum și eu doresc să rămână zi de bucurie și mângâiere creștină pentru voi toți și în toate zilele vieții voastre.

Dar ca să vă pot da sfaturi și învățatură, cari să corespundă și dorinței inimei mele și trebuinței sufletului vostru, de sine mi-se impune datorința: să arunc o privire asupra lucrurilor, ce se petrec în jurul nostru; să arunc o privire asupra cursului vieții omenești. Și ce vedem? Vedem o lume de oameni, cari se veselesc de darurile vieții pământești, cum se veselesc florile și ierburile în roaua dimineții, pe orizontul vieții cărora strălucește pururea soarele nădejdei intru Domnul. Vedem însă și o altă lume, oameni neîmpăcați cu statul lor, oameni cari la cea mai mică greutate ce-i întimpină în lupta cu ispitele traiului își perd cumpetul, decad cu sufletul, devin jertfa ispitei poftelor lor, ceriul vieții lor e acoperit cu ceață, nădejdea mângâierii nu li-se arată.

Dacă cercăm izvorul bucuriei unora și a desnădăjduirii celorlalți, vedem cu toții, că *cei dintâi au tăria credinței* intru Domnul, au răzēm mul mângâierii duhovnicești pentru toate întâmplările; celor din urmă le lipsește acest răzēm al mângâierii creștine, pentru-că ei s'au făcut nevrednici de el, nu le place pacea și nu au parte de rodul ei; s'au lăpădat de biserică, necinstesc tainele și sfințenia lor și astfel nici nu pot avea

parte de darul Sfintelor taine ale legii nouă cum au ceialalți.

Aceștia sunt asemenea fiului rătăcit din evanghelie, pe cari noi ca creștini și ca biserică nu-i osândim, ci îi compătimim ca și pe aceia, pe cari îi vedem cu ochii, că prin lene, trândăvie și alte păcate își risipesc averea moștenită dela părinți, necinstesc chiar și numele și pomenirea acelora. Aceștia sunt asemenea fiilor nemulțumitori ai lui Israil, pe cari i-a muștrat Dumnezeu prin rostul prorocului Isaia: »*Auzi ceriule și ascultă pământule fi am născut și am înălțat, ear' ei s'au lăpădat de mine.*«

Și pentru-ca voaue și fiilor voștri să nu vi-se aplice asemenea judecată și muștrare din partea lui Dumnezeu și a bisericii Lui, vă sfătuiesc: Să țineți minte cuvintele, cari le auziți în toată Dumineca și sârbătoarea: *Toată darea cea bună și tot darul desevârșit de sus este pogorîndu-se dela Tine părintele luminilor.* (Iacob cartea Sobor cap. I. v. 17). Să țineți minte cântarea sârbătorii de astăzi, *că de sus ne-a cercetat pe noi Mântuitorul nostru*; și din acestea ca fii buni și temători de Dumnezeu să luați învățătura: că dacă Cristos fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul nostru ne-a cercetat pe noi și a intrat în casa sufletului nostru, datorință avem să-l cercetăm și noi pe El în casa Lui, în biserică, căci: *casa lui Dumnezeu este biserică Dumnezeului celui viu, stîlp și întărire a adevărului.* (Timoteiu I. v. 3, v. 15.)

Vă sfătuesc, vă îndemn și chiar vă rog pe voi iubiiților mei fii sufletești, să păziți cu toată sfîntenia **credința în Dumnezeu**; să iubiți pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul și cu toată virtutea voastră; să împliniți poruncile lui, ear în lipsele și trebuințele voastre să ascultați sfatul dat de Dumnezeu prorocului David: »*jertfește lui Dumnezeu jertfa de laudă, și dă celui prea înalt rugile tale, și mă chiamă în ziua necazului și te voi mântui*«, (Ps. 49 v 14, 15) »*ear când cereți ceva dela Domnul, se cereți cu toată credința nimic îndoindu-vă, căci cel ce se îndoiește este asemenea ca valul mării, pe care-l gonesc și asvârllesc vânturile.*« (Iacob cartea sob. c. I v. 6). **Să iubiți și să cercetați biserică** lui D-zeu cu toată căldura și dragostea sufletului voștru, având naintea ochilor, că: biserică este *ușa*, prin care intrăm în societatea creștină; *ea ne hrănește cu laptele credinței*, ne conduce ca o mamă bună pe *cărările virtuții* și tot ea este *ușa* prin care eșim din valurile viforoase ale lumii, care o numim viață. Ea ne învață, că fără credință nu este cu putință a plăcea lui Dumnezeu. Biserică vestește pacea și ne învață să iubim și pe vrășmașii noștri. Să iubiți dară biserică, casa lui Dumnezeu ca și pe maica cea adevărată, ca astfel sub scutul ei să fii feriiți de ispite și în toate zilele să aveți **nădejdea bi-**

ruinței, razemul mângăerii duhovnicești, de care tot creștinul are lipsă în lupta cu greutățile vieții.

Și ca să puteți dobândi acest dar, ca să aveți pace și binecuvântare dela Dumnezeu în casele și familiile voastre, nu este destul numai să ascultați cuvântul cu o urechiă, ear' pe cealaltă să iasă fără să rămână urmă în sufletul voștru, ci să recere să și împliniți cuvântul și învățăturile, adecă sfaturile bisericii, pentru-că cel ce ascultă numai, dar' nu și face, *este asemenea omului care-și caută fața sa în oglindă. S'a cântat pe sine și s'a dus și îndată și-a uitat cum era.* (Ibidem v. 23.)

Sfătuindu-vă de nou, ca să primiți cu iubire fiească aceste sfaturi părintești, rog pe Dumnezeu părintele luminilor: să îndrepte pașii voștri spre plinirea legii, a poruncilor lui Dumnezeu și a bisericii; să vă dea vouă tărie și să vă binecuvinte cu pace. Sârbătoarea de astăzi și cele următoare, să vă fie vouă spre întărirea credinței, spre sporirea dragostei și spre câștigarea nădejdei voastre întru Domnul.

După cari pofindu-vă la toți *sârbători ferice*, am rămas

Arad, 11/24 Decembrie, 1903.

Al voștru tuturor

binevoitor Episcop:

Joan J. Papp.

Nr. 7957/1903.

Circular,

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din diecesa Aradului.

Biserica noastră catedrală din Arad, care servește și pentru trebuințele religioase ale credincioșilor din parohia noastră de aici, în vremile de demult era edificată în apropierea Mureșului, în față cu fortăreața (cetatea) și precum spun bătrânii, vijeliile timpului nu numai nu o slăbiseră, ci din contră, cu cât înainta mai tare în numărul anilor, cu atâta se presenta mai impunătoare și mai trainică pria taria zidurilor ei așezate din fundament pe teren svântat și sănătos.

Dar împrejurările cunoscute din anii 1848-1849 nu au trecut fără să lase urmă și față cu zidul acestei biserici și astfel din punct de vedere strategic, precum alte clădiri din preajma cetății, astfel și biserică catedrală și cu ea împreună și reședința episcopoească au devenit es-

propriate și demolate (ruinate) și pentru biserica nouă s'a destinat locul din piața Tököly, pe care s'a și ridicat noul locaș dumnezeesc.

Timpul însă a dovedit, că acest loc n'a fost pe deplin corespunzător, pentru că la câți-va ani după edificare, tocmai de-asupra ușei dinspre mează-zi s'a ivit o pocnătură în zid, care la început se credea, că este numai o pocnătură de văcălitură (tencuială) fără să atingă zidul ca atare. S'a și făcut repararea, dar' lucrul n'a fost de lungă durată, pentru-că în câți-va ani pocnătura tot în același loc s'a ivit din nou și s'a estins tot mai tare până ce acum a ajuns aproape de mijlocul cermei.

Cercetând lucrul mai cu de-adinsul, oameni de specialitate au constatat, că răul provine din fundament, pentru-că locul fiind apăsător și mo-cirlos, fundamentul a trebuit așezat pe pilote (stâlpi) și ori lemnul folosit pentru pilote n'a fost destul de sănătos, ori pilotele n'au fost destul de bine bătute, destul că sub povara grea așezată pe ele, s'au mișcat dela loc și astfel a urmat pocnătura pomenită.

Ori care să fie cauza răului, după-ce s'a așezat și padimentul, această biserică nu se mai poate lăsa în starea ei de astăzi, nu numai că vatămă sentimentul moral-religios al tuturor credincioșilor, dar' nici de aceea, pentru-că a devenit obiect de critică și din partea ziaristicii străine din loc.

În asemenea împrejurări, după-ce nici parochia Aradului nu are mijloacele trebuincioase, nici diecesa nu dispune de fonduri spre acest scop, am ascultat Consistorul diecesan de aici și Sinodul nostru eparhial, dela cari am primit autorizare și însărcinarea, să dispunem purtarea unui disc în toate bisericile noastre din eparhie și să facem și o colectă, ca astfel fie-căruia să i-se deie ocaziunea a concurge cu denarul său pentru aducerea în stare bună a acestui locaș dumnezeesc.

Pe baza și în puterea acestei însărcinări și până când să urmeze coalele de colectă *dispunem*: ca în sărbătorile din estimp ale Nașterii Domnului nostru Iisus Cristos și anume în *ziua a doua* să se poarte în toate bisericile noastre din eparhie **un disc** spre scopul de mai sus, care disc să se poarte la sf. Liturgie îndată după cetirea sf. Evanghelii.

Pentru-ca iubiții noștri credincioși și fiți su-fletești să știe mai dinainte despre aceasta dispozițiune, onorata noastră preoțime să vestească poporului în biserică de pe amvon cuprinsul acestui circular și aceasta să o facă ori Duminecă înainte de sărbători, ori în ziua Nașterii, ca astfel să știe tot poporul, că discul se va purta și colecta se va aduna pentru repararea radicală a bisericii catedrale din centrul diece-

sei, pentru repararea acelei biserici, care precum se știe, pe lângă poporenii sei din loc mai primește la sîmul ei și ca o maică bună hrănește cu laptele credinței pe toți fiții clerului și ai poporului, cari cercetează școlile din Arad, începînd dela cele elementare până la cele preparandialeși teologice, precum și pre soldații, cari servesc în regimentul staționat aici și tot în această biserică, în acest locaș dumnezeesc se întrunesc în adunări bisericești reprezentanții clerului și ai poporului din diecesă și astfel aducerea acestei biserici în stare corespunzătoare este o trebuință neîncungiurabilă, reclamată de sentimentul religios-moral al credincioșilor, dar' o reclamă însăși cinstea diecesei, pentru-că aici suntem încungiurați de mai multe naționalități și confesiuni, cari toate își edifică biserici, cari de cari mai pompoase și mai impunătoare, pe când biserica noastră a devenit obiectul criticii chiar în ziaristica străină.

Banii adunați cu discul, oficiile parohiale să-i transpună cu raport separat la *oficiul proto-presbiteral* concernent cel mult până la *15 Ianuarie 1904*, de unde apoi ni-se vor susțerne aici împreună cu toate rapoartele și cu consemnarea alfabetică a comunelor. Notăm de acum, că *lista de contribuire* se va depune tot la conducătorul oficiului parohial, ear' în comunele cu mai mulți preoți putem da și celoralții, precum vom da și învățătorilor, dacă vor reclama directe de aici.

Când aducem la cunoștința tuturor eparchioților noștri intențiunea și dorința Noastră de a satisface o trebuință atât de simțită, vă aducem aminte de cuvintele apostolului Pavel către Corinteni cap. IX v. 7: »*Fiește-carele după-cum se îndură cu inima. . . . că pe dătătorul de bună voie iubește Dumnezeu*«.

Și astfel după-ce se știe scopul și trebuința, Onorata preoțime să lumineze și îndemne poporul să concurgă fie-care după putința sa, dar cu toată bunăvoința și dragostea, pentru-că aducerea acestei biserici în stare corespunzătoare este nu numai spre cinstea clerului și a poporului din diecesă și astfel și spre cinstea diecesei, dar este cu desăvîrșire spre întărirea religiosității și a moralității și spre întărirea bisericii noastre.

Arad, 10/23 Decem. 1903.

Al vostru tuturor binevoitor Episcop:

Joan J. Papp.

De încheierea anului.

Câteva zile ne mai depart de încheierea anului dela Domnul 1903 ; și cu acest an împuținatu-s'a vieța pământeașca a celor ce cărare pregătitoare a vieții eterne vęd în vieța de pe acest pământ, — dar totodată, față de trecut, sporitu-s'a lungimea vieții acelor așezăminte, cari menite sunt să represinte și să conducă înaintarea, progresul omenirei.

Anul ce încurind expiră, între anii cei buni dați dela Dumnezeu îl putem socoti, căci adusu-ni-a el pe mirele cel dorit în capul diecesei noastre.

Tatăl din ceriuri înduratu-s'a de diecesa noastră mult frământată de neajunsuri și ajunsă în mijlocul unor cumplite cercări, căci pe omul dorit, omul faptelor, pe Arhiepiscopul luminat, pe stăpân al muncii, pe servul ordinei, stăpân l-a făcut între noi.

Și grele sunt, neasemănat de grele, împrejurările între cari trăim, grea este vieța bisericii noastre, în mijlocul tentațiunilor mincinoase și năvalnice, cari, ca niște puhoai turbate, din toate părțile se năpustesc, asupra poporului credincios.

Ademenirea și demoralizarea, sunt armele cu cari vrăjmașii atacă biserica și școala noastră în zilele noastre ; tocmai acele înalte instituțiuni le atacă, din cari isvorește fericitoarea învățatură și credința mântuitoare. Acei »anticriști« ai timpului modern, cari de țintă și-au pus degradarea omenirei și spulberarea ordinei sociale, în aceste sfinte așezăminte bat cu furie, contra acestora și-au început campania otrăvitoare, pentru a aduce asupra omenirei desastrul sëlbatăcirii moravurilor, pentru a zdrobi credința, prin ce moartă este vieța.

Mântuitorul atât de mult a iubit omenirea, încât s'a dat pe sine pentru dînsa ; ear actualii »socialiști« cari nu odată îndrăsnesc să se provoace la Fiul omenesc, atât de mult iubesc pe acela căroră le declamă despre o soartă mai fericită pămîntească, încât îi îndeamnă ca nici o jertfă să nu aducă, nici o datorință să nu-și împlinească — căci n'ar avea nici o datorință — față cu biserica și școala lor ; pe când înșiși acei »apostoli« ai vremii, cer și adună dinarii

sêracului credul, pentru a-și lua plata otrăvitoarelor și ademenitoarelor sale povestiri.

Și când această plaga începe să se întindă asupra corpului poporului nostru, ca bubele pe corpul lui Iov, — oare unde să fie leacul vindecător ?

Cu această întrebare deschisă intrăm în anul 1904, — dar nu este greu a-i găsi răspunsul.

Răspunsul îl vom găsi în eternele percepte ale sfintei noastre biserici, ai cărei servitori, dacă vor fi pătruși de credința lui Iov, părtași vor fi de răsplată și bucura-se vor de fericirea din sinul lui Avraam.

Dar oameni fiind noi cu toții, când slăbi-ciune, neputință, neorientare va cuprinde, în vremuri de grea cumpănă, pe păstorul sufletesc, ce va face dînsul ? Intoarcă-se spre urmașul apostolilor în tronul arhieresc al diecesei noastre, de-unde sfat, îndemn și pildă luminată va vedea pentru a-și putea îndrepta silințele spre binele și salvarea membrilor bisericii vii, spre înălțarea bisericii lui Iisus Cristos Dumnezeu.

Corabia sfintei noastre biserici, căpătatu-și-a bun cărmaciu, în capul diecesei noastre. Și cu credință tare în suflet, urmându-l și lopățind la luminarea poporului, biruitoare această corabie va străbate viforele vremii, — și așa cu nădejde și încredere în viitor să pășim peste pragul anului 1904, mulțămită și laudă aducend atotputernicului Dumnezeu pentru mila și îndurarea sa, de care ne-a făcut părtași în anul ce apune.

Cuvânt

la ziua nașterii Domnului.

*Dedicat Prea Sfinției Sale Domnului Episcop Ioan
I. Papp în semn de stimă și supunere.*

„Eată vestesc vouă bucurie mare care va fi la tot poporul.“

Luca II. 10.

Iubiți ascultători !

Aceea ce proroci și alți bărbați aleși ai lui D-zeu au prorocit în zilele de demult, s'a împlinit astăzi întru noi. Fiiul lui D-zeu, făgăduitul Mesia s'a pogorît pe pământ și a luat trup din

fecioara Maria. Așadar el a luat chipul smereniei noastre, — s'a făcut om. Și ce e mai de mirat! El, deși era fiul lui D-zeu, prin urmare Domn și împărat vecinic, totuși nu s'a născut în palate nici în curți alese și împodobite, ci în o peștere sărăcăcioasă din Vifleimul Iudeii, ca să se împlinească scriptura: „Și tu Vifleeme, casa Efratului, mic ești a fi întru miile Iudei, că dintru tine va eși mie, ca să fie povățuitor lui Israil și eșirile lui început, din zilele veacului». Michea V, 2.

Nu l'a nici întimpinat nimenea la venirea sa în lume cu nici un fel de paradă, cum datinat a fost și este, să fie întimpinați nou-născuții fii de împărați, deși bunătăți nemărginite aducea celor din lume, deși el »era lumina cea adevărată, care luminează pe tot omul, ce vine în lume.« Ioan I, 9. Singur bătrânul Iosif și preacurata Fecioară păzeau pe noul născut.

Unde era oare poporul cel ales, poporul evreesc, unde erau cărturarii și fariseii? Nu știeau ei oare scripturile prorocilor cele pentru Mesia? Ori poate că inima lor era arzândă de poftele lumesti, de dorul de câștig și astfel se temeau de venirea noului împărat? Și ce minune! Pastorii, cari erau »păzind străji noaptea împrejurul turmei lor«, Luca II, 8. deși erau oameni cu stare de jos, se împărtășesc de o negrăită cinste, de care poporul evreesc și cărturarii aceluia s'au lipsit. În miez de noapte »îngerul Domnului a stătut lângă dâșii și mărirea Domnului a strălucit împrejurul lor... și le-azis lor îngerul nu vă temereți, că *eată vestesc voaue bucurie mare, care va fi la tot poporul*, că s'a născut voaue astăzi Mântuitorul, care este Cristos Domnul, în cetatea lui David, și acest semn va fi voaue: afla-veți un prunc înfașat în iesle.« Luca II, 9—12. Și îndată cu acel înger s'a făcut mulțime de oaste cerească, care cânta, preamărind pe noul născut și zicând: Mărire lui Dumnezeu întru cei de sus, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire. Luca II. 14 Ear după ce s'au dus îngerii dela dâșii ei merg la Vifleem, și acolo află pe Maria, pe Iosif și pruncul culcat în iesle »și văzând au cunoscut chiar pentru graiul, ce se grăise lor de pruncul acesta« și întorcându-se laudau și premăreau pe D-zeu. Maghii din țeri îndepărtate, își lasă rudeniile își părăsesc țara lor, și necăutând la primejdiile cele multe și grele, ce-i pot întimpina prin țeri și locuri necunoscute, aleargă, povățuiți de puterea lui Dumnezeu, care luase forma unei stele, cu daruri la noul împărat. Și ce e mai mult, ei ajungând la Ierusalim, nu se tem a întreba după locul unde se află noul născut, mai fără sfială intră chiar la împăratul Irod și-l întreabă unde s'a născut noul împărat. — Vă puteți închipui o mai mare îndrăzneală? Să în-

trebi chiar la împăratul despre nașterea unui prunc, care era să fie însuși stăpân pe tronul împărătesc! Irod auzind vestea s'a turburat și tot Ierusalimul cu dâșul, totuși maghii sunt lăsați în pace, ei își urmează calea și îndreptați de steaua, care li se arată eară-și, ajunseră la Vifleem »și au aflat pruncul cu Maria mama lui și deschzând vistieriile sale au adus lui daruri aur smirnă și tămâie« Mat. II, 11. Poporul evreesc însă nu se deșteptă nici acum, el nu poate înțelege că împlinirea vremii a sosit, că făgăduitul Mesia era în mijlocul lui. Așa era de întunecat acel popor, așa de zăbovnici acei cărturari și farisei, zăbovnici a cerca legea și scripturile și a vedea că cel ce astăzi în Vifleem s'a născut a venit pentru luminarea neamurilor și pentru mărirea poporului izrailitean, și că este într'adevăr Mesia, despre care s'a scris în lege și în prorocii.

Și oare suntem noi mai buni decât acel popor evreesc, suntem mai plini de rivnă decât cărturarii și fariseii aceluia? Știm noi prețuf cum se cade nespusele foloase, ce le-am câștigat prin nașterea Mântuitorului? Ori doară ne-am făcut și noi părtași reutăților aceluia, de cari însuși Mântuitorul ne spune, că erau întinați mai-marii poporului evreesc? Astfel trebuie să ne judecăm noi pe noi înși-ne la zile înseminate și mari, cum e și ziua de astăzi. Și încă și mai mult trebuie să ne ispitim launtrul nostru, cunoștința noastră sufletească. Ear aceasta se cuvine să o facem cu atât mai ales, cu cât așămânând noi starea omenimei înainte de nașterea Mântuitorului cu cea după naștere, vom trebui să ne mirăm de dragostea aceea nemărginită, ce a avut-o și o are D-zeu față de noi. Pentru-că numai dragostei D-zeești avem să mulțumim noi nașterea cea după trup a Mântuitorului, așadar și foloasele cele mari și neprețuite, ce s'au revărsat asupra omenimei prin întruparea Mântuitorului Cristos. Ce și cum era omenimea înainte de venirea făgăduitului rescumpărător? Din ora în care strămoșii Adam și Eva au călcat porunca dată lor de D-zeu, și au mâncat din pomul cel oprit, din aceea oră mintea lor s'a întunecat, voința lor s'a făcut rea, trupul s'a supus la suferințe, la boale și la moarte. În decursul vremilor omenimea, în loc să se îndrepte, s'a reutătit tot mai mult și nici nu se putea altcum, pentru-că păcatul strămoșesc cu toate urmările sale triste cuprinsese întreaga fire omenească și încă în așa măsură, încât omul singur de sine nu se putea scăpa din ghiarele aceluia nici decum, ba nici chiar vre-o putere cerească, vre-un arhangel ori vre-un înger, încă nu-l putea scăpa de păcat, și urmările lui, pentru-că și aceștia erau numai niște ființe, ce e drept fără păcate, dar mărginite și încă așa, că nici ei fără ajuto-

rul lui D-zeu nu puteau și nu pot face nimic. Omenimea deci nici ajutată de vre-o putere cerească nu se putea înălța la cunoștința unui adevărat D-zeu. Și chiar și poporul evreesc, la care cunoștința de D-zeu era hrănită prin descoperirea D-zecască și prin anumiți bărbați aleși, însuși acel popor își părăsește credința cea adevărată, se închină la chipuri cioplite, la idoli făcuți de mâni omenesti. Cu acestea însă nu s'a curmat firul fărădelegilor omenesti. Răutatea trebuie să-și ajungă culmea, — întreaga omenime se dușmănea între sine cu o ură ne mai pomenită. Celt tare era domn și stăpân și din potrivă cel slab era supusul vecinic al aceluia, omenii se vindeau unii pe alții, ca și cum se vind în zilele noastre vitele. Furturile, înșelătoriile, răpirile, agoniseala pe nedreptul erau lucruri de toate zilele, făcute nu în ascuns, ci la lumină și cei puternici nu erau luați la întrebare, nu erau judecați ori ce faptă rea să fi făcut. Toată lumea dorea să afle calea, să afle mijlocul spre a scăpa din aceasta stare, din acest rău nemărginit, întreaga omenime dorea ca lumea veche să se străforme, să se schimbe din temelii, dorea să peară stăpânia volnică, să peară ură, dușmănia, să se stirpească păcatul cu toate urmările lui. Și tocmai când lipsa era mai mare, când păcatul se înmulțise de tot, atunci a prisosit darul, lumina și adevărul, atunci a venit Mântuitorul Cristos, »legea prin Moise a fost dată, eară darul și adevărul prin Iisus Cristos au fost.« Ioan I, 17.

Cu venirea Mântuitorului, toată lumea a luat o față nouă. Lumină binevestită de dînsul a străbătut pretutindenea atât în coliba săracului cât și în palatul celor bogați. Cu dreptul cântă și laudă dar' astăzi sf. biserică pe noul născut zicînd: »Nașterea Ta Cristoase D-zeul nostru răsarit-a lumii lumina cunoștinței«, căci prin nașterea Mântuitorului oamenilor li-s'a deschis și li-s'a luminat mintea, ca să înțeleagă, că avem un singur D-zeu adevărat, pe care trebuie să-L iubim din toată inima, din tot cugetul și cu toată virtutea noastră, că toți oamenii suntem fii părintelui ceresc, așadar' frați și tocmai pentru aceea trebuie să ne iubim unul pe altul cu iubire adevărată și creștinească, ajutându-ne unii pe alții întru neputințele noastre. Zi de veselie este dar' ziua de astăzi iubiți ascultători! Ea este ziua, în care ne-am scăpat de întunerecul, cel-ce de veacuri acoperea mintea noastră, este ziua, în care s'a biruit puterea diavolului, este ziua în care Fiul lui D-zeu în chipul nostru s'a pogorit la noi, ca să ne împace earăși cu dînsul, este ziua în care întreaga omenime se naște de nou, este ziua în care tot trupul a văzut mântuirea D-zeului său.

Să se bucure deci atât bogatul, cât și săracul, să se veselească nu numai stăpânul, ci și

supusul, căci Cristos pentru mântuirea tuturor a venit. Să ne bucurăm cu toții, pentru-că astăzi ne-am mântuit și sufletește și trupește. Sufletește am dobândit puțința de a ne mântui, așadar' ni-s'au deschis porțile raiului, ear' trupește am scăpat de robia sau sclăvia, ceea-ce din veacuri apăsa asupra noastră. De acum nu mai suntem robi ci fii, să strigăm dar' celui ce pentru noi s'a născut din Fecioara cea din sămânța lui David: »Cristos se naște măriți-L, Cristos din ceriuri întimpinați-L, Cristos pe pământ înălțați-vă, cântați Domnului tot pământul și cu veselie laudați-L popoarelor, că s'a preamărit«.

Precum vedeți mari și nepretuife sunt darurile, cari s'au sēvârșit asupra omenimei prin nașterea Mântuitorului; noi însă numai așa vom putea se avem folos de acelea, dacă le vom îmbrățișa în măsură tot mai mare, dacă ne vom strădui să ne luminăm cu »lumina cunoștinței«, care ne-a isvorit noauē din întruparea fiului lui Dzeu, dacă deci vom îmbrățișa, după pilda părinților, sfânta biserică și în aceeași măsură vom iubi și școala, singurele noastre așezăminte, în cari și prin cari ne putem lumina mintea, ne putem îmbuni inima noastră, așa dar' ne putem câștiga conștiința liniștită, adevărată fericire de aici, ear din colo în viața viitoare ne putem câștiga fericirea de veci, dacă la astfel de zile mari cum este și ziua de astăzi, vom ajutama pe cei săraci, și lipsiți, pe văduve și orfani, dacă vom petrece aceste zile sfinte nu în lucruri netrebnice și de rușine, ci în gândiri și în cugete evlavioase, din cari isvoresc faptele cele bune, dragostea, pacea, smerenia, bunătatea, facerea de bine, blândetele și înfrânarea poftelor. Fie, că aceste roduri ale Duchului sfânt să vă povățuească pe voi în toate zilele vieții voastre. »Darul Domnului nostru Iisus Cristos cu voi.« Amin. (I. Cor. XVI. 23.)

Moise Popovici,
preot.

Concentrare.

• Apel către toate corurile românești din Banat.

În nici o parte românească a patriei noastre nu se cultiva muzica vocală în măsură așa mare, ca la noi în Banat. Aproape în fie-care sat mai măricel avem cor bisericesc și lumesc, ba în multe locuri avem chiar reuniuni de cântare cu statute aprobate, cari toate cultivă cântarea de pe note și contribuie în mod esențial la promovarea culturii poporului.

I-a mers vesteă Bănățeanului ca cântăreț și de fapt, ca și la frații noștri italieni, unde sunt

patru tineri bănățeni împreună, e și cvartetul gata. Inzestrat dela natura cu voce dulce și sonoră, aplecat spre cultura cântării și iubitor de cântarea în mai multe voci, și-a câștigat deja Bănățeanul un bun nume, ca primul între toți cultivătorii muzicii naționale în cor și după note.

Nu fără cuvânt cântă mult regretatul poet al Banatului, V. Vlad-Dela-marina :

»Cum răsună 'n ghieș pădurea,
Dă glas dulșie dă șiimpoi,
Ori dă fluier dă la oi!
Dar audzitu-s'o p'aiurea,
Ca săceanu lucrător
Ca'n Banat să cânce 'n cor?
P'un rămaș — că nicăurea?»

Reuniunile de cântări și corurile sunt fala Bănățeanului. Fie-care comună românească din Banat cântă să-și aiba corul său! Aceasta-i bucuria lui!

Și lucru curios, până acum nu s'au conșcris aceste coruri, ca să știm și să vedem câte avem și cum sunt acele organizate pe aceasta bucată de pământ a cântăreților veseli și drăgălași.

Reuniunea română de cântări din Lugoj, în una din ultimele ședințe de comitet, a luat laudabilul conșcris a conșcrie toate corurile române din Banat și a ținea seamă de mișcarea musicală a acestora.

În consecință ne-a recercat comitetul acestei Reuniuni să scriem acest apel, rugând pe conducătorii tuturor corurilor române din Banat să comunice — până cel târziu la 15 Ian. 1904 — comitetului acestei Reuniuni (president Dr. G. Dobrin, secretar Dr. C. Jurca, dirigent de cor I. Vidu) datele mai importante despre existența și activitatea reuniunii în fruntea căreia stau.

Întrebările principale sunt:

1). De când există corul? Cine l'a înființat și cari sunt conducătorii lui actuali.

2). Organizația. Este cor bisericesc, ori e reuniune? Dacă e reuniune, când s'au aprobat statutele? Ar fi de dorit, ca în cazul că are statute, să se alature și un exemplar din statute.

3). Câți membri activi și de altă natură numără corul? Ar fi de dorit să se alature și conșemnarea actualilor membri, cu indicarea stării lor sociale (econom, industriaș etc).

4). Starea averii și arhivei. Ce venite are reuniunea și ce spese? Care e repertoriul corului?

5). Cântă regulat în biserică sau numai la sărbători mari?

9) Dat-au concerte publice? Datu-s'au reprezentanțiuni teatrale? Cu ce program? Scrisu-s'au recesiuni despre prestațiunile corului? Când și unde?

Rugăm deci pe toți conducătorii de coruri din Banat să nu pregeteze a răspunde la toate acestea întrebări cât se poate de precis și să mai comunice din viața corului și momentele mai principale, cari li-se par de importanță.

Răspunsurile se vor păstra în arhiva Reuniunii române de cântări din Lugoj, despre intrarea lor se va da seamă în coloanele ziarului nostru și când vor fi toate datele la un loc, vor servi de basă unui studiu mai mare despre »mișcarea artistică la Românii din Banat.«

Apelăm deci încă odată la toți conducătorii de coruri române din Banat să dea mână de ajutor la aceasta lucrare, în bine înțelesul interes al cauzei însăși, și să binevoiască a trimite răspunsurile până cel târziu în 15 Ianuarie 1904. Far cei-ce din vre-o cauză oare-care nu vor putea pregăti răspunsul până atunci, sunt rugați să binevoiască a comunica Reuniunii române de cântări din Lugoj terminul, când vor putea da datele de trebuință.

Frați Români! Cântăreți din toate văile Banatului! Să ne concentrăm! Să știți căți suntem și cum suntem! Ca împreună să ne putem bucura de succesele ce le obținem și la cas de trebuință să ne stăm unii altora în ajutor cu sfatul și fapta. Fraților, să ne concentrăm și să ne cunoaștem unii pe alții, caci unul și același scop servim! (Drapelul)

*

Laudabila inițiativă a fraților bănățeni poate servi de exemplu și altor ținuturi. Ar fi de dorit ca să se înființeze coruri în toate comunele noastre bisericești, ca cu timpul să putem ajunge la o impoșantă concentrare de coruri românești, bisericești. Avis celor chemați conducători ai poporului!

Radium.

Ziarele au scris multe în timpul din urmă despre un nou mineral, descoperit de curând și ale cărui proprietăți au pus în uimire pe chimiști și fisicieni.

Există două metale: *uranium* și *thorium*, cari emit raze, ce traversează corpurile opace. Poți fotografia ori-ce vrei prin grosimea unei cutii de fer, de exemplu, dacă expui cutia razelor uranice.

Intr'o zi doamna *Curie*, chimistă de prima ordine, soția profesorului de la școala de chimie și fizică din Paris, studia activitatea radiantă a

Suplement la „Biserica și Școala“ Nr. 51.

mineralelor ce conțin uranium. Ea avu mână norocoasă, luă un mineral din Siberia numit »*pechblende de Ioachimstal*«. Acest mineral era mai activ decât uranium. Doamna Curie voia să știe ce corp conține această pechblende. Și prin operațiuni succesive, ea scoase la lumină o materie necunoscută până acuma, și pe care o boteză *polonium*. (Doamna Curie este poloneză). Acest polonium posedă o putere radiantă, care traversează corpurile opace mult mai bine decât uranium.

Urmând pe aceeași cale, dl și d-na Curie descoperiră un corp de un milion de ori mai activ. Acesta fu numit apoi *radium*. Inse câte dificultăți n'au întâmpinat pentru a-l separa de celelalte materii reunite în mineral! Doamna Curie obțină un decigram prin manipulațiuni, cari au durat săptămâni întregi. Considerând raritatea mineralului din care se separă, considerând enormul volum, de care trebuie să se servească și considerând timpul, ce trebuie să-l întrebunțezi până îl obții, noul metal este prețuit cam la patruzeci de mii de franci chilogramul. — Cam scump!

Ei bine, acest metal posedă în sine atâta energie, încât produce la distanțe compozițiuni chimice. Transformă oxigenul în ozon, colorează porțelanul în violet închis. El preface în corpuri foarte luminoase corpurile fluorescente sau fosforescente așa încât cu drept cuvânt se întreabă, dacă n'ar putea servi pentru luminatul aproape gratuit, căci — ceea-ce este de neînțeles în starea actuală a lucrurilor — acest metal trimite radiațiuni neîncetate și nu-și perde greutatea. El lucrează fără să aibă aer și pare a nu se usa.

Când îl pui la un spațiu închis, cu altă substanță, el îi comunică acesteia cea mai mare parte a proprietăților sale, însă numai pentru un timp limitat.

Curios metal! Puneți d. e. o bucată minimală în buzunarul vestei și îl scoateți peste câteva zile. Buzunarul vestei rămâne intact, însă pielea în dosul stofei este desorganizată, arsă așa că rămâi câțva timp cu o durere foarte viuă. Radium poate chiar în anumite cazuri să înlocuiască razele X în tratamentul avortiv al cancerului și poate permite radiografia. Ceea ce este și mai curios este proprietatea, ce o are de a emite căldură. El este în tot-de-una mai cald cu un grad, decât tot ce-l înconjoară. El încălzește. Și cu toate acestea, la aparență cel puțin, rămâne același. El nu se usează.

Eată deci un corp care radiează neîncetat, care furnizează căldură, care face compozițiuni

chimice și aceasta în mod constant. Nimeni n'a mai văzut așa ceva. Așa ar fi aproape perpetuum mobile realizat înaintea nasului savanților, cari cu rațiune, n'au vrut nici odată a-i admite realitatea. Ce va să zică enigma aceasta?

Nimeni nu poate să știe. Dar faptele acestea nouă, cari sunt în contradicțiune formală cu legile cele mai bine stabilite ale fizicii, o să provoace numeroase discuțiuni, cari până acum rămăseseră sterile.

Radium, eată enigma timpului nostru! Noul metal este genant pentru teoriile actuale. Se așteptăm, să se facă lumină asupra lui și atunci vom reveni. În tot cazul descoperirea aceasta este capitală și pune foarte sus în analele științei numele d-lui și al doamnei Curie.

(„L'Ind. Roum.“)

Henri de Parville.

CRONICA.

* **Avis cetitorilor!** *Din cauza sfintelor sărbători ale Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Cristos, numărul de față apare mai mare cu 4 pagine, ca număr ultim în acest an solar.*

Numărul procsim, ca Nr I. din anul 1904, va apărea cu datul de Duminecă, 4 Ianuarie 1904.

* **Carmen Sylva și orbii.** Regina României a instalat în palatul din București o imprimerie specială, unde se va reproduce o mare parte din lucrările sale cu „litere pentru orbi.“ Regina a cărei caritate și bunătate sunt proverbiale în România și în străinătate, are de gând să dăruiască operele aceste institutelor de orbi. Ideea este frumoasă și numai o inimă de regină și de femeie a putut-o zămislă.

* **Archiducele moștenitor Francisc Ferdinand**, în Ianuarie va face vizită la București, cu care ocaziune prințul moștenitor Ferdinand al României va arangia în onoarea distinsului oaspe o mare vânătoare în munții din județul Muscel, rezervați pentru vânătoarele particulare ale moștenitorului României.

* **Luigi Cazavillan.** Luigi Cazavillan, proprietarul celui mai mare și mai răspândit ziar român, „Universul“ din București a încetat din viață la 25 Dec. n. în urma unei boale de inimă. Luigi Cazavillan are marele merit de a fi întemiat cel mai popular ziar românesc și de a-l fi răspândit în mijlocul maselor, cari altă dată ignorau aproape cu totul lecturi de asemenea natură. Tot-d'auna, departe de a da ziarului său vre-o politică, răposatul director-proprietar al „Universului“, a dovedit că se poate face o operă solidă și consistentă pe calea corectă și curată a publicisticii cotidiene, și că spiritul publicului român nu este tocmai așa de depravat cum susțin unele ziare.

Luigi Cazavillan lasă întreaga sa avere soției sale, care va conduce mai departe ziarul „Universul“, mai lasă 60.000 lei fratelui său Orațiu Cazavillan, casier la „Universul“; 40.000 lei unui alt frate al său, tăbăcar în Birlad; 100.000 lei unui nepot al său, fiul d-lui Orațiu Cazavillan, acum la Milano, și câte 4000 lei la două nepoate ale d-nei Cazavillan. Intreaga avere, care se ridică la câte-va milioane lei și ziarul „Univ.“ care va rămâne după moartea d-nei Cazavillan, nepotului răposatului, aflător la Milano.

* **Rescumpărarea felicitărilor de Anul nou.** Obiceiul felicitărilor de Anul nou, împreună cu mari pierderi de timp, cu cheltueli și alte inconveniente, de câți-va ani încoace a fost pus și la noi în serviciul culturii noastre naționale.

Începutul l-a făcut Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, care a inițiat rescumpărarea felicitărilor în favorul Muzeului istoric și etnografic și cărei i-a și succes a alimenta fondul de zidire pe această cale, an de an cu o sumă destul de considerabilă. Deoarece-ce Muzeul se va preda deja în anul viitor destinațiunii sale și Asociațiunea mai are trebuință de mijloace bănești pentru instalarea lui, ar fi de dorit ca la proxima aniversare să se facă cât mai multe rescumpărări în favoarea acestui scop. Prin aceste rescumpărări putem ajuta o frumoasă instituțiune culturală fără a ne impune cea mai mică jertfă. Biroul Asociațiunii va publica și de astădată consemnarea donațiunilor în o mică broșură ce se va trimite tuturor persoanelor cari își vor rescumpera felicitările.

* **Șase doctori români noi.** Sâmbăta trecută au fost promovați întru doctori la universitatea din Cluj următorii 6 Români: Teodor Pop, medicină, Dănilă Szabó, Eugen Șimonca, Nerva, și Romul Băilă și Ioan Vescan, drept.

* **Particularități de-ale învățământului din România.** Sub acest titlu a făcut Duminecă (7/20 Dec.) dl Nic. Putnoky director al gimnasiului de stat din Lugoj o conferință în „cercul profesorilor sud-ungari“ care și-a ținut de astă-dată ședința în Lugoj sub presiunea d-lui B. Schönwitzky directorul gimnasiului din Timișoara.

Afară de profesori, membri ai cercului, a luat parte la această ședință numeros public. Am remarcat pe P. S. Sa episcopul Dr. V. Hossu însoțit de Rev. d-n Ioan Boroș, pe comitele suprem C. Pogány, dl M. Bé-san și mulți alți, precum și numeroase dame.

Primul obiect la ordinea zilei a fost conferința d-lui N. Putnoky, care după o introducere despre mișcarea reformativă în sînul școalelor medii, arată în liniamente generale și cu mulă căldură reforma introdusă de dl Spiru Haret în România, subliniind, că din întreaga Europă a ajuns România să fie primul stat în privința reformei radicale dar sănătoase a învățământului liceal.

Arată în deosebi rigoarea extraordinară la primirea băeților în liceu, cari toți trebe să se supună unui examen de primire, arată apoi sistemul practic al învățământului, situațiunea favorizată a profesorilor, avantajile bacalaureatului, care pune deosebit pond pe judecata independentă a elevilor și face paralele

cu învățământul din Ungaria, în legătură cu mișcarea reformativă pornită aici pe timpul lui Wlassici fără de a putea fi până acum realizată din cauza conservatismului păgubitor al cercurilor hotăritoare.

Partea aceasta a conferinței ne și espică tendința conferențiarului, care, aderent al unei reforme radicale, caută tocmai prin scoaterea la iveală în o lumină atât de favorabilă a reformei din România, să predisună cercurile competente din Ungaria pentru o reformă similară.

Conferențiarul a fost viu aplaudat și felicitat. A doua conferință a fost făcută de dl prof. A. Tafferner despre „colori, armonia și polaritatea lor“. Conferința a fost ascultată cu mult interes și pagubă că partea ultimă, care se ocupă de aplicarea legii despre colorile complementare în arta picturii, a trebuit să fie prescurtată în urma timpului înaintat. (D.)

* **Regele Carol I, ca pedagog.** — Monitorul Oficial No. 178 dela 31 Octomvre ne aduce o pagină de pedagogie, emanată din mintea aleasă a înțeleptului monarch. Adresând armatei un Inalt ordin de zi, suveranul dă normele raționale ale pedepsei pentru stabilirea disciplinei și sfaturi asupra scopului ce trebuie să urmărească studiile și idealul ce trebuie să călăuzească școala, în genere.

»Doresc zice El, ca pedepsele să se aplice cu cea mai mare băgare de samă și cu cea mai mare cumpăneală și judecată, în mod progresiv și având de țintă îndreptarea.«

Reținem asemenea frumoasele principii pedagogice privitoare la scopul studiilor și al școlii.

»In privința examenelor și studiilor de orice categorie, doresc ca țelul să fie mai mult dezvoltarea dreptei judecări, decât încordarea nemăsurată a memoriei.«

»In cazărmi, ca și în școli, trebuie ca, pe lângă dobândirea unor cunoștințe pozitive, munca principală să fie îndreptată spre formarea și dezvoltarea caracterului tînărului român, adică spre formarea și dezvoltarea unei judecări, unei voințe și unor apucături, dominate de simțul datoriei și al ordinii.«

Dacă s'ar aduna gândirile înțeleptului monarch cu privire la educație, s'ar alcătui desigur un interesant capitol al istoriei pedagogiei noastre, intitulat: *Regele Carol ca pedagog.*

* **Reviste românești oprite de-a intra în Ungaria.** Ministrul de interne ungar a detras debitul post l pe teritoriul ungar următoarelor publicațiuni ce apar în București: „România și țările locuite de Români“ de G. M. Murgoci și Popa Burcă și „Convorbiri didactice“ sub cuvânt, că aceste reviste conțin agitație.

* **Mișcări socialiste în Banat.** În timpul din urmă se lățește colosal socialismul în fostul confiniu militar; zilele trecute s'a ținut o adunre socialistă, cu permisiunea autorităților. Măestrul croitor din Doloave

Ioan Jivanovici, colaborator la ziarul socialist „Nep-szava“ a desfășurat țăranilor programul socialist. Jivanovici a atacat cu violență toate instituțiile existente; după programul lui, nu trebuie armată, nu trebuie judecătoria, nu trebuie nici un fel de alt oficiu, pentru-că după părerea sa toate aceste le poate suplini poporul însuși. Nu trebuie nici preoți, pentru-că fiecare se poate singur ruga pentru sine. Scopul principal de altfel alui Jivanovici este s'adune sub titluri de cotizații, bani dela poporul sedus. Comitetul central al partidului socialist îi plătește 126 cor. pentru câte-o vorbire program, ear atâta cu acul desigur nu poate câștiga.

* *O pastorală dela 1807.* Penultimul număr al revistei „Biserica ortodoxă română“ din București publică o pastorală de la 1807 aflătoare ca manuscris în biblioteca profesorului Erbiceanu, care poartă următorul titlu: „Pastoralis, care cuprinde în sine purtarea preotului și datorințele lui către norod și învățătura a slugi sfințele taine cum se cuvin la toată treaba norodului, sub Preainălțatul împărat al Romanilor, Marele principe al Ardealului Francisc al doilea. Cu voia celor mai mari și blagoslovenia Prea sfințitului Domnului Domn Ian Bobb, vlădicul Făgărașului, scrisă în Blaj de Petru Popovici Petrideanu în anul 1807.“

* *Un milion pentru un manuscris.* În Londra s'a pus la licitație manuscrisul veritabil al poeziei epice faimoase a poetului englez Milton, intitulată „Paradisul perdut“. Pentru acest manuscris archimilionarul american, Pierpont Morgan a promis un milion și 25,000 de mărci. Dar vinzătorul încă nu s'a învoit la această interesantă, că poezia aceasta, pe care Milton a edat-o în 1665, nu a găzit numai decât editor și Milton a avut multe necazuri cu ea până ce i-a găsit editor. De altfel Milton promise dela editor după vinzarea poeziei numai — 10 fl. sterlini.

* *Calendarul Plugarului* pe anul visect 1904, anul XII, Brașov, — cuprinde afară de partea calendaristică, însemnarea taxelor de poștă, timbre etc. Tirgurile din țară; învățături economice și o parte literară. Prețul e 44 bani

La administrația tipografiei diecesane se află spre vânzare pe lângă Liturgiere, Molitvelnice, Octoice, Ciasloave, Acaftiste, Statutul-Organic și »Regulamentul pentru parohii« cu prețul de 20 fil., plus portul postal.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățator dela școala a doua din comuna Zărand se escrie concurs cu termen de alegere pe 18/31 Ianuarie 1904.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 600 cor. solvinzi în rate trei-lunare din casada culturală; 2. 6 stângini de lemne, din care este a se încălzi și sala de învățământ; 3. pentru scripturistică 20 cor.; 4. pentru participarea la conferințe învățătoresci 20 cor.;

5 pentru curatorat 40 cor.; 6. dela înmormântări 1—2 cor.; 7. cvartir liber, intravilan și o cânepiște.

Cel ales are să conducă și cantoratul — strana stingă — în biserică, fără alta remunerațiune.

Cei apți de a instrua și conduce cor vocal sunt preferiți.

Recursele ajustate cu documentele legale precum și cu declarațiunea, că dreptul de cvincvenal după serviciul prestat de când și-l compută, adresate comitetului parochial din Zărand — au a se trimite Prea On. Domn protopresbiter Constantin Gurban insp. școlar în Boroș-Ineu; ear recurenții spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, a se presenta în atare Duminecă ori sərbătoare în sfânta biserică din loc, până în ziua alegerii.

Se notează că alegându-se individ fără esamen de cvalificațiune, respectivul este obligat în restimp de un an a documenta prestarea cu succes a esamenului, la din contră alegerea se consideră nevalidă și se va escrie concurs nou.

Dat în ședința comitetului parochial din Zărand ținută la 18/31 Decemvrie 1903.

Aurel Iancu,
președinte

Lazar Oprean,
notar.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN
protopresbiter, inspector școlar.

—□—

1—3

Venerabilul Consistor Orădan la 24. Noemvrie sub Nro 2254/B. încuviințând sistemisarea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroch Moisie Papp din Nimăești pentru îndeplinirea acestui post capelania se publică concurs cu termen de alegere pe Duminecă înainte de Botezul Domnului 4/17 Ian. 1904.

Beneficiile înpreunate cu acest post stau din venitele alor 2 intravilane, 20 holde catastrale pământ parochial, dela 150 case bir, câte una mēsnră cucuruz sfărmat, venitele din ștoale, compute laolaltă peste 1000. coroane, cari beneficii se vor împărți în doae cu parochul, ear pentru cvartir acomodat se va îngriji comuna bisericăscă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și trimite petițiunile prea on. oficiu protopopesc al Beinsului în Răbăgani, până la 3/16. Ianuarie 1904, ajustate cu documentele, ce se recer la o parochie de cl. III-a; eară până la ziua alegerii conform prescrișelor regulamentului a se presenta în vre-o Duminecă sau sərbătoare la s. biserică din Nimăești pentru a-și arăta desteritatea în afacerile bisericăști.

Dat în ședința comitetului parochial din Nimăești ținută la 30. Noemvrie 1903.

Moisie Papp
președinte.

Gavril Popoviciu
notarul comitetului.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de învățator din Radna, devenit vacant prin abdicarea lui Alesandru Mureșan, prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de 30 zile dela prima lui publicare în organul „Biserica și Școala“.

Emolumentele încopciate cu acest post sunt: a), salar în bani gata 800 cor.; b), pentru famulație 30 cor. c), pentru conferințe 30 cor.; d), pentru scripturistică 30 cor.; e) lemne din pădurea școlară pentru încălzitul școlii și cvartirului învățătoresc; f), cvartir și grădină de legume; g), tacsele cantonale obișnuite.

Dela recurenți se recere cvalificaciunea de a ști instrua și conduce cor vocal; se prefer recurenți cu 4 clase medii. Alesul se va recomanda Ven. Consistor spre întărire numai după prestarea unui an de probă.

Cei-ce doresc să reflecteze la acest post să-și trimită în termenul legal recursele corespunzător adjusitate M. O. D. Procopie Givulescu protopresbiter în M.-Radna și să se presinte în biserica din Radna spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Alesul își va putea ocupa postul la 1 Iulie 1904.

M.-Radna, din ședința comitetului parochial dela 6/19 Dec.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: PROCOPIE GIVULESCU ppresbiter, inspector școlar.

—□—

2—3

Licitațiune minuendă.

Pe basa conelususului Ven. Consistor gr.-or. român din Arad, de dato 30 Octomvrie (12 Noemvrie) 1903 Nr. 6145/1903, prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru renovarea s. bisericii gr.-or. rom. din Seceani, prot. Timișorii, cu prețul de esclamare 6264 cor. 18 fil.

Licitațiunea se va ținea la 11/24 Ianuarie 1904 d. a. la 2 ore în localitatea școlii de băeți de aici.

Reflectanții vor avea să depună înainte de licitațiune vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul și proiectul de spese precum și condițiunile se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Seceani, 14/27 Decemvrie 1903.

Vasile Roman,
paroch preș. com. par.

Dimitrie Suciu,
not. com. par.

—□—

1—3

Pe basa rezoluțiunei Ven. Consistor diecesan din Arad cu datul de 28 August (10 Sept.) 1903 Nr. 4968, se publică licitațiune minuendă pentru pardosirea cu peatră de cement a bisericii și colorarea scaunelor bisericesti din comuna Capolnaș protopresbiteratul Lipovei cu prețul de esclamare 3189 cor. 80. fil.

Licitațiunea se va ținea în 11/24 Ian. 1904. după ameză la 3 oare în localitatea școlii.

Reflectanții înainte de licitațiune au să depună vadiu de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Preliminarul speselor și condițiunile de licitațiune se pot vedea în cancelaria oficiului parochial din loc.

Capolnaș, 11/24 Decemvrie 1903.

Iosif Daliciu,
v. preș. al com. par.

Ioan Micu
notar al com. par.

—□—

2—3

Comunicația cu motorul:

Dela Arad		Arad—St.-Ana—Chișinen—Chitighaz			Spre Arad	
Mersul Motorului		Tren mixt	Stațiuni	Tren mixt	Mersul Motorului	
320	322	314		31.	321	323
dimin. 6 ¹⁰	d. am. 12 ³⁵	seara —	pleacă	sosește	dimin. 9 ¹⁵	d. am. 3 ³⁰
+6 ³¹	+1:55	—	Arad	—	9 ²⁸	3 ⁴²
6 ³⁹	1 ⁰³	—	Ôtvenes	—	9 ³⁹	3 ⁵²
7 ³	1 ²⁴	6 ¹⁰	Zimand	—	+9 ⁴⁹	4 ⁰²
+7 ²¹	+1 ³⁸	+6 ¹⁹	St.-Ana	7 ⁰⁵	+10 ⁰¹	4 ¹³
7 ³⁶	1 ⁴⁹	6 ³⁶	Fazekas-V.	+6 ⁵⁶	10 ²⁰	4 ²⁹
+7 ⁵⁰	+2 ⁰⁴	+6 ⁵³	Simand	+6 ²⁶	+10 ²⁷	+4 ³⁶
8 ⁰⁴	2 ¹⁸	7 ¹²	Nădab	6 ³⁹	10 ⁴³	4 ⁵¹
8 ¹⁵	2 ³¹	7 ²⁶	Kișin.-Erd.	5 ⁵⁷	+10 ⁵⁹	+5 ⁰⁵
8 ²⁶	2 ⁴²	7 ⁴⁰	Socodor	5 ⁴⁶	11 ¹⁰	5 ¹⁶
+8 ³⁵	+2 ⁵²	1 ⁵³	Sielău	5 ³⁶	11 ³¹	5 ²⁷
8 ⁴⁵	3 ⁰²	8 ¹⁴	Otlaca	5 ²⁶	+11 ³⁹	+5 ⁴⁵
8 ⁵⁶	3 ¹³	8 ²⁸	Aletea	5 ¹³	12 ⁰⁰	6 ⁰⁶
			sosește Chitichaz	pleacă	dimin. la am.	seara

Premiat cu premiul I la București în 1894.

SCULPTOR ROMÂN.

Am onoare a aduce la cunoștința On. d-ni preoți și învățători precum și întreg On. public român următoarele:

Ca sculptor de lemn sunt în poziție să servesc în ori-ce vreme cu ori-ce fel de lucru de sculptură și măsurit pentru sfințele noastre bisericii creștinești etc. d. e.:

Iconostase (Temple) Străni, Tronuri, Scaune, Chivote, Uși, Răpizi, Cadre, etc.,

În ori-ce stil s'ar recere, cu cele mai moderate prețuri. Construiesc Planuri după dorință. Pentru toate lucrurile mele iau garanță deplină că sunt de prima calitate atât ca lucru cât și ca artă.

Atrăgând atențiunea On. public asupra impregiurării, că chiar buna cuviință ar aduce cu sine ca bisericile noastre românești prin măestri români să se înfrumșeteze.

Rog bunăvoința în special a Onor. officii și comitete parochiale.

Cu tot respectul semnez

IOSIM IULIU BOSIOC,
sculptor în Berliște, poșta Jâm (Banat).

Promovat cu distincție de școlă de sculptură